

КОМІТЕТ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ з питань Регламенту, депутатської етики та організації роботи Верховної Ради України

вул. М. Грушевського, 5, м. Київ, 01008, www.rada.gov.ua

ВИСНОВОК

на проект Постанови Верховної Ради України «Про звіт Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України з питань розслідування фактів можливих порушень законодавства суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності, пов'язаних з неповерненням валютної виручки в Україну», внесений народними депутатами України – членами Тимчасової слідчої комісії Заблоцьким М. Б. та іншими (всього 8 підписів) (реєстр. № 15075 від 11.03.2026)

Комітет на засіданні 23 березня 2026 року (протокол № 259), згідно з електронною резолюцією Голови Верховної Ради України Стефанчука Р. О. від 13 березня 2026 року (електронна картка документа (2170823)), розглянув проект Постанови Верховної Ради України «Про звіт Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України з питань розслідування фактів можливих порушень законодавства суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності, пов'язаних з неповерненням валютної виручки в Україну», внесений народними депутатами України – членами Тимчасової слідчої комісії Заблоцьким М. Б. та іншими (всього 8 підписів) (реєстр. № 15075 від 11.03.2026), на відповідність оформлення та реєстрації вимогам закону, Регламенту Верховної Ради України та прийнятим відповідно до них нормативно-правовим актам.

Верховна Рада України заслуховує звіт про діяльність тимчасової слідчої комісії в будь-який час не пізніше встановленого терміну для її діяльності або на вимогу тимчасової слідчої комісії раніше цього терміну, але не більше двох разів за весь термін її діяльності (частина сьома статті 88 Регламенту Верховної Ради України).

Вимоги до висновків щодо роботи тимчасової слідчої комісії, особливості надання тимчасовою слідчою комісією звіту щодо її роботи визначені положеннями статей 21, 22 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України», статей 87, 88 Регламенту Верховної Ради України.

Так, результати розслідування тимчасова слідча комісія викладає в звіті, який повинен містити висновки і пропозиції про факти й обставини, які стали підставами для проведення розслідування; відомості чи обставини, встановлені тимчасовою слідчою комісією, і докази, якими це підтверджується; відомості чи

обставини, що не підтвердилися; факти й обставини, які не були перевірені, із зазначенням причин, з яких перевірка не здійснювалася (частина перша статті 21 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України», частина перша статті 88 Регламенту Верховної Ради України).

Тимчасова слідча комісія при підготовці висновку щодо кожної встановленої обставини проводить голосування. Результати голосування із зазначенням кількості голосів, поданих «за», «проти», «утримався», наводяться у висновку тимчасової слідчої комісії. Висновок вважається ухваленим, якщо за нього проголосувало більше половини членів тимчасової слідчої комісії від її складу, затвердженого Верховною Радою України. Усі висновки тимчасової слідчої комісії оформляються письмово і підписуються головою та секретарем тимчасової слідчої комісії (частина друга статті 21 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України»).

У пропозиціях тимчасової слідчої комісії зазначається, яким чином мають бути використані висновки тимчасової слідчої комісії у разі прийняття Верховною Радою України рішення щодо них. Пропозиції тимчасової слідчої комісії викладаються у проекті постанови чи іншого акта Верховної Ради України і вносяться на розгляд Верховної Ради України народними депутатами України – членами тимчасової слідчої комісії (частина третя статті 21 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України», частина друга статті 88 Регламенту Верховної Ради України).

У статті 22 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України», статті 88 Регламенту Верховної Ради України встановлені вимоги до розгляду Верховною Радою України звіту тимчасової слідчої комісії.

За результатами розгляду висновків і пропозицій тимчасової слідчої комісії Верховна Рада України може прийняти рішення, зокрема, взяти їх до відома; припинити повноваження тимчасової слідчої комісії, а в разі необхідності вирішити питання щодо, зокрема, направлення матеріалів тимчасової слідчої комісії до Офісу Генерального прокурора для їх вивчення та відповідного реагування; направити висновки тимчасової слідчої комісії для реагування згідно із законом відповідному органу державної влади, іншому державному органу, органу місцевого самоврядування чи посадовій особі; опублікувати висновки тимчасової слідчої комісії у газеті «Голос України» з додержанням вимог закону щодо захисту інформації з обмеженим доступом, у тому числі таємної чи іншої охоронюваної законом інформації.

Комітет зазначив, що 12 березня 2025 року Верховною Радою України було утворено Тимчасову слідчу комісію Верховної Ради України з питань розслідування фактів можливих порушень законодавства суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності, пов'язаних з неповерненням валютної

виручки в Україну (Постанова Верховної Ради України № 4302-IX) (далі – Тимчасова слідча комісія), та визначено, що строк діяльності Тимчасової слідчої комісії становить один рік з дня її утворення, а також, що звіт про виконану роботу комісії має бути заслуханий не пізніше шестимісячного строку з дня її утворення, тобто до 12 вересня 2025 року.

Так, 9 вересня 2025 року народними депутатами України – членами Тимчасової слідчої комісії Заблоцьким М. Б. та іншими (всього 12 підписів) було внесено на розгляд Верховної Ради України проект Постанови Верховної Ради України про «попередній» звіт Тимчасової слідчої комісії (реєстр. № 14024), а також, власне, «попередній» звіт Тимчасової слідчої комісії, у додатку до проекту Постанови, які були розглянуті Комітетом на засіданні 15 вересня 2025 року¹ та очікують розгляду Верховною Радою України.

Своєю чергою, 11 березня 2026 року, за один день до закінчення строку діяльності Тимчасової слідчої комісії – один рік, народними депутатами України – членами Тимчасової слідчої комісії Заблоцьким М. Б. та іншими (всього 8 підписів) було внесено на розгляд Верховної Ради України проект Постанови Верховної Ради України «Про звіт Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України з питань розслідування фактів можливих порушень законодавства суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності, пов'язаних з неповерненням валютної виручки в Україну» (реєстр. № 15075), а також звіт Тимчасової слідчої комісії (далі – Звіт) у додатку до проекту Постанови Верховної Ради України.

Щодо змісту проекту Постанови (реєстр. № 15075) та Звіту Комітет зазначив, що відповідно до пунктів 1-3 пропонується:

1. Звіт Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України з питань розслідування фактів можливих порушень законодавства суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності, пов'язаних з неповерненням валютної виручки в Україну, взяти до відома (додається).

2. Опублікувати звіт Тимчасової слідчої комісії в газеті «Голос України».

3. Припинити повноваження Тимчасової слідчої комісії.

З огляду на це Комітет звернув увагу на наведені положення частини третьої статті 21 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України», частини другої статті 88 Регламенту Верховної Ради України щодо необхідності викладення пропозицій тимчасової слідчої комісії у проекті Постанови.

Відтак, Комітет зазначив про необхідність приведення пункту 2 проекту Постанови у відповідність до пункту 2 розділу «ПРОПОЗИЦІЇ» Звіту, у якому Тимчасовою слідчою комісією пропонується: «Звіт Тимчасової слідчої комісії

¹ Експертний висновок Комітету з питань Регламенту, депутатської етики та організації роботи Верховної Ради України на проект Постанови Верховної Ради України «Про попередній звіт Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України з питань розслідування фактів можливих порушень законодавства суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності, пов'язаних з неповерненням валютної виручки в Україну» реєстр. № 14024 від 09.09.2025 (протокол № 241).

Верховної Ради України з питань розслідування фактів можливих порушень законодавства суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності, пов'язаних з неповерненням валютної виручки в Україну опублікувати в газеті «Голос України» та оприлюднити на офіційному веб-сайті Верховної Ради України.

Крім цього, на стор. 7 Звіту зазначено:

«Комісією встановлено наявність фактів використання формально законних механізмів уникнення відповідальності і поширених відверто протиправних схем, зокрема, виведення коштів через фіктивних експортерів, які після здійснення операції припиняють свою діяльність, або «технічних» імпортерів, які користуються пільговим режимом оподаткування. Крім того, виявлено, що законодавством не передбачено кримінальну відповідальність за неповернення валютної виручки, а санкції до нерезидентів за такі порушення наразі не застосовуються.

Позитивним кроком стало запровадження з 1 грудня 2024 року режиму експортного забезпечення (постанова Кабінету Міністрів України від 29 жовтня 2024 року № 1261), що передбачає ряд вимог до експортерів аграрної продукції, включаючи обов'язкову реєстрацію як платника податку на додану вартість, дотримання мінімальних експортних цін і наявність зареєстрованої податкової накладної.

Таким чином, проблема неповернення валютної виручки має нормативно-правові і організаційні чинники, що потребують подальшого системного врегулювання та посилення державного контролю».

З огляду на це Комітет звернув увагу, що відповідно до положень підпункту 3 пункту 2 Постанови Верховної Ради України про утворення Тимчасової слідчої комісії², одним з основних завдань комісії було визначено встановлення шкоди, заподіяної державі внаслідок порушень законодавства суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності при здійсненні зовнішньоекономічних операцій, розроблення змін до законодавства, спрямованих на запобігання таким порушенням.

Враховуючи наведене Комітет зауважив, що Звіт не містить відомостей щодо ініціювання народними депутатами України – членами Тимчасової слідчої комісії відповідних законопроектів. Разом з цим, серед доданих до проекту Постанови (реєстр. № 15075) матеріалів також відсутні такі законодавчі ініціативи.

Також Комітет привернув увагу до того, що відповідно до частини другої статті 21 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України», тимчасова слідча комісія при підготовці висновку щодо кожної встановленої обставини проводить голосування.

² Постанова Верховної Ради України «Про утворення Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України з питань розслідування фактів можливих порушень законодавства суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності, пов'язаних з неповерненням валютної виручки в Україну» від 12.03.2025 № 4302-IX.

Результати голосування із зазначенням кількості голосів, поданих «за», «проти», «утримався», наводяться у висновку тимчасової слідчої комісії.

Враховуючи це Комітет зауважив, що у Звіті не зазначено чи було проведено голосування при підготовці висновку щодо кожної встановленої обставини та відповідно кількість голосів членів Тимчасової слідчої комісії, поданих «за», «проти», «утримався».

Окремо, Комітет звернув увагу на положення частини сьомої статті 88 Регламенту Верховної Ради України, зокрема, про те, що Верховна Рада України заслуховує звіт про діяльність тимчасової слідчої комісії в будь-який час не пізніше встановленого терміну для її діяльності.

Враховуючи наведене, Комітет ухвалив експертний висновок на проект Постанови Верховної Ради України «Про звіт Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України з питань розслідування фактів можливих порушень законодавства суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності, пов'язаних з неповерненням валютної виручки в Україну», внесений народними депутатами України – членами Тимчасової слідчої комісії Заблоцьким М. Б. та іншими (всього 8 підписів) (реєстр. № 15075 від 11.03.2026), і прийняв рішення направити його Голові Верховної Ради України.

Голова Комітету

С. В. КАЛЬЧЕНКО

